

ОСВІТА ДЛЯ ДЕМОКРАТІЇ В ІНФОРМАЦІЙНУ ЕПОХУ: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ

Терещиць С. О.

*доктор філософських наук,
професор кафедри соціальної філософії, філософії освіти
та освітньої політики*

*Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
м. Київ, Україна*

Освіта стає все більш помітною темою у світовій спільноті через її роль в економічному та культурному розвитку людини. Як важливий соціальний інститут освіта займає центральне місце в цивілізації, оскільки вона причетна до різноманітних соціокультурних явищ і безперервно розвивається разом із систематизацією знань, умінь і навичок. Ця еволюція зумовлює необхідність змін у змісті, розвитку та оновленні освіти. Освіта виконує критично важливу функцію відтворення людських спільнот і цивілізацій, консолідації та розвитку набутих культурних цінностей, а також слугує ареною для зіткнення економічних, політичних, національних і соціальних інтересів, виступаючи рушієм людського розвитку. Крім того, освіта стала вирішальним фактором соціально-економічного розвитку та реалізації соціокультурних тенденцій у різних країнах. Філософська парадигма сучасних освітніх ландшафтів, як найскладніша складова освітньої системи для трансформації та модернізації, потребує докорінної перебудови ключових факторів, що впливають на її вибір та структуру.

Освіта завжди була важливим інструментом побудови демократичних суспільств. Проте з приходом інформаційної ери з'являються нові виклики та можливості в прагненні до демократії в освіті. Проаналізовані в цій роботі джерела проливають світло на різні аспекти цього питання.

У своїй книзі «Боротьба за демократію в освіті» Майкл В. Епл стверджує, що освіта за своєю суттю є політичною, а боротьба а освіту – це боротьба за розподіл влади в суспільстві [1]. Він наголошує на важливості кинути виклик домінуючим нарративам в освіті та сприяти критичному мисленню, щоб надати студентам можливість кинути виклик існуючим структурам влади.

Подібним чином, у «Переосмисленні демократії та освіти: на шляху до освіти обдумуючих громадян» Торстен Енглунд стверджує, що демократія – це не лише політична система, а й спосіб життя [2].

Він виступає за освіту, яка сприяє активному громадянству, коли студенти вчаться брати участь у конструктивному діалозі та приймати рішення.

Стаття «Що ти маєш на увазі, ти біженець у своїй країні?» А. Олексієнка та ін. обговорює досвід переміщених вчених в Україні та вплив конфлікту на освіту [3]. Вона підкреслює важливість створення безпечного та інклюзивного середовища навчання та підтримки прав усіх студентів і викладачів.

У статті «Медіаграмотність та соціальна відповідальність освітян в умовах інформаційної війни: постановка проблеми» Д. Свириденко та С. Терепищій досліджують роль медіаграмотності у просуванні відповідального громадянства та протидії пропаганді [4]. Вони наголошують на важливості формування у студентів навичок критичного мислення, необхідних для орієнтування в складному та часто оманливому інформаційному ландшафті.

У статтях С. Терепищого «Освітній ландшафт як концепція філософії освіти» [5] та «Сучасні теорії та моделі прийняття рішень в освітній політиці» [6] досліджуються теоретичні основи освітньої політики та прийняття рішень. Він виступає за більш цілісний та міждисциплінарний підхід до освіти, який враховує складні соціальні, культурні та політичні контексти, в яких вона працює.

У статті «Розробка методології застосування ненасильницького вирішення конфліктів в академічному середовищі» С. Терепищого та Г. Хоменка досліджуються стратегії сприяння мирному розв'язанню конфліктів в академічному середовищі [7]. Вони стверджують, що стратегії ненасильницького вирішення конфліктів можуть допомогти створити більш інклюзивне середовище навчання, яке базується на співпраці.

Насамкінець, у «Мовній політиці для іноземних студентів в українських вищих навчальних закладах» В. Заїчко досліджує виклики, з якими стикаються іноземні студенти в українських вищих навчальних закладах, і роль мовної політики в просуванні інклюзивності та різноманітності [8].

Взяті разом, ці джерела ілюструють складний і багатогранний характер викликів і можливостей, з якими стикається освіта для демократії в епоху інформації. Вони наголошують на важливості сприяння критичному мисленню, сприянню інклюзивному та безпечному навчальному середовищу, а також розгляду соціальних, культурних і політичних контекстів, у яких функціонує освіта. Роблячи це, ми можемо забезпечити, щоб освіта залишалася потужним інструментом для просування демократії та розширення можливостей громадян для активної участі в житті суспільства.

Джерела:

1. Apple M. W. The struggle for democracy in education. *The Struggle for Democracy in Education*. Routledge, 2018. pp. 1–19.
2. Englund T. Rethinking democracy and education: towards an education of deliberative citizens. *Journal of Curriculum studies*. 2000. Т. 32, №. 2. pp. 305–313.
3. Oleksiyenko A., Terepyshchyi S., Gomilko O., Svyrydenko D. ‘What do you mean, you are a refugee in your own country?’: Displaced scholars and identities in embattled Ukraine. *European Journal of Higher Education*. 2021. Vol. 11(2). pp. 101–118.
4. Svyrydenko D., Terepyshchyi S. Media Literacy and Social Responsibility of Educators in the Conditions of Information War: The Problem Statement. *Studia Warmińskie*. 2020. Т. 57. pp. 75–83.
5. Terepyshchyi S. Educational Landscape as a Concept of Philosophy of Education. *Studia Warmińskie*, 2017. Т. 54. pp. 373–383.
6. Terepyshchyi S. Modern Theories and Models of Decision Making at Education Policy. *Gileya: Scientific Bulletin*. 2015. Vol. 96. pp. 334–339.
7. Terepyshchyi S., Khomenko H. Development of Methodology for Applying Non-Violent Conflict Resolution in Academic Environment. *Future Human Image*. 2019. Т. 12. pp. 94–103.
8. Zaichko V. Language Policy for International Students in Ukrainian Higher Education Institutions. *Studia Warmińskie*. 2021. Т. 58. pp. 143–159.